

Resultatrapport kursprov 3 vt 2017 – *Nyckeln till framgång*

Andreas Broman och Tobias Dalberg

1. Inledning

Kursprovet i svenska 3 och svenska som andraspråk 3 vårterminen 2017 hade titeln *Nyckeln till framgång* och handlade om böckers popularitet. Det var det trettonde i ordningen efter skolreformen 2011, och det fjärde som skrevs av en hel årskurs elever.

I den här rapporten presenteras provgruppens analys av resultatet, baserat på inskickade elevlösningar från landets svensklärare. Först redovisas betygsutfallet i svenska 3 och därefter behandlas resultaten för elever som följer ämnesplanen för svenska som andraspråk. Det görs också vissa jämförelser med resultatet från tidigare prov. Med något undantag är siffrorna i den löpande texten avrundade till heltal.

Det aktuella kursprovet omfattas av sekretess till och med 2025-06-30 och därför beskrivs inte elevuppgifter, texter eller annan provspecifik information närmare.

1.1 Det insamlade materialet

Insamlingen har gjorts med hjälp av lärare runt om i Sverige, vilka bidragit genom att skicka in lösningar från elever födda ett visst datum varje månad (svenska 3) eller vissa månader (svenska som andraspråk 3). Provgruppen tackar alla lärare för deras arbete med detta.

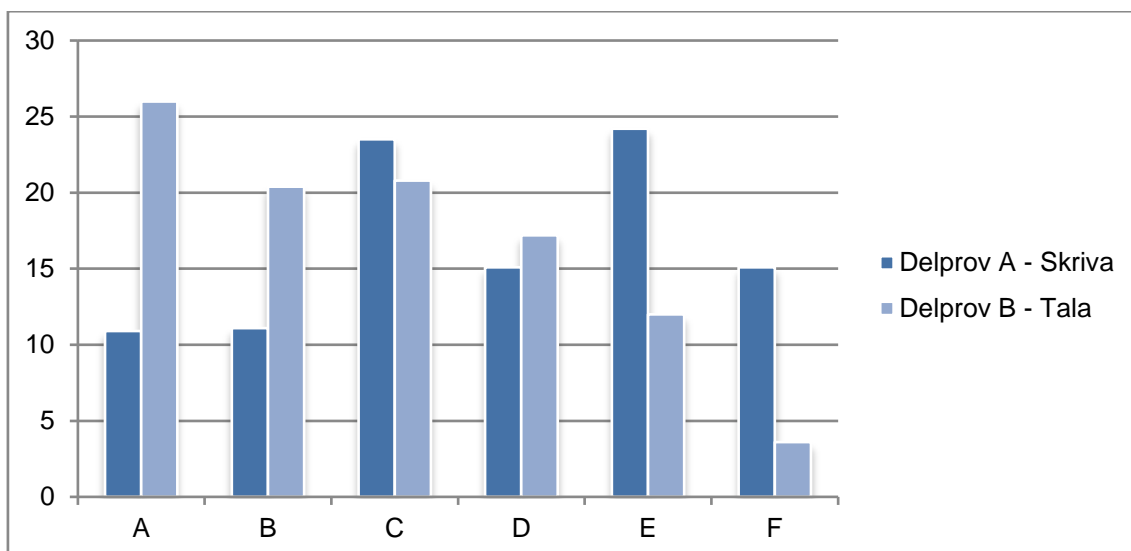
Provgruppen har totalt tagit emot 1249 elevlösningar. Av dessa har 251 stycken sorterats bort på grund av att central information fattas eller är svårtolkad. Exempelvis saknar 135 lösningar något delprovsbetyg och ytterligare 69 stycken innehåller felaktigt mellanbetygen D och B i aspektbedömningen. Av de återstående 988 elevlösningarna är 55 procent genomförda av kvinnor och 45 procent genomförda av män. Antalet lösningar i svenska 3 uppgår till 723 stycken och antalet lösningar i svenska som andraspråk 3 till 265. I rapporten redovisas de olika kurserna separat, eftersom andelen elever som följer ämnesplanen i svenska som andraspråk är betydligt större i det insamlade materialet (27 procent) än i realiteten (vt 2016: knappt 6 procent). Kursprov 3 är obligatoriskt endast för högskoleförberedande program och följaktligen är denna grupp störst i materialet. Av de 957 lösningar där programtillhörighet framgår är 82 procent skrivna av elever på högskoleförberedande program, 12 procent av elever på yrkesförberedande program och 5 procent av komvuxelever. Denna fördelning är jämförbar med den som gäller för provet som helhet.

Andelen datorskrivna lösningar uppgår till 82 procent, en fortsatt uppgång från 62 procent vt 2014, 67 procent vt 2015 och 78 procent vt 2016.

2. Provresultat och sammanvägt provbetyg

2.1 Svenska 3

Figur 1 visar betygsfördelningen för svenska 3 uppdelat på delprov A respektive delprov B.

Figur 1. Betygsfördelning för delprov A respektive delprov B (svenska 3).

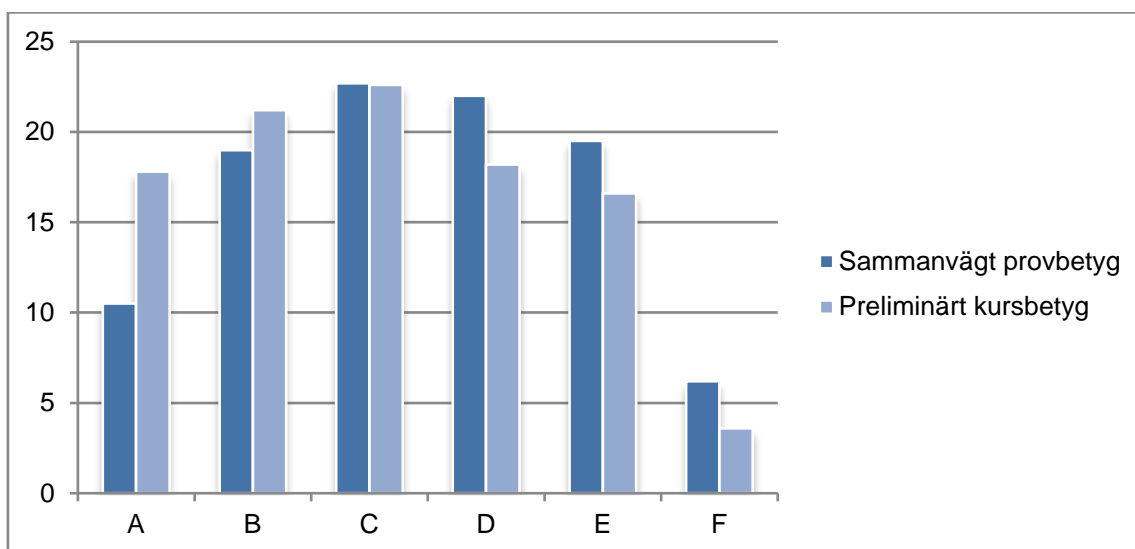
Det skriftliga delprov A har lägre resultat än det muntliga delprov B och i synnerhet är det andelen elever med betyget F som avviker. I delprov A har 15 procent fått underkänt på delprovet, vilket är en tydlig minskning med 8 procentenheter från vt 2016. Det högsta betyget, A, gavs till 11 procent av eleverna, en lika stor andel elever fick B, 24 procent fick C, 15 procent fick D och slutligen var det 24 procent som fick betyget E. Samtidigt som relativt många blivit underkända är det alltså en totalt sett hög andel – 22 procent – som nått de högsta betygen A eller B.

Omräknat i genomsnittlig betygspoäng har delprovets resultat i svenska 3 stigit jämfört med kursproven vt 2014–vt 2015: upp till 12,0 poäng från 10,7 2016 och 10,1 poäng för vårproven 2014–2015. En annan glädjande förbättring kan noteras vad gäller andelen F, som sett ur ett längre perspektiv har sjunkit från 27 procent vt 2014 till 15 procent i år. Siffran är inte oansenlig men ändå tydligt lägre än tidigare, och därtill kan noteras att för båda de tidigare genomförda vårproven har siffrorna senare justerats nedåt i den slutgiltiga nationella statistiken. Två tänkbara förklaringar till förbättringarna i de senaste proven är dels att de gett lärarna större möjlighet att diskutera texthäftet tillsammans med eleverna under en extra tillagd introduktionslektion, dels att lärarkåren efter ett par introduktionsår nu hanterar såväl kursen i helhet som kursprovet med större säkerhet. Då siffrorna för den undersökta gruppens preliminära kursbetyg samtidigt har stigit (se nedan) skulle ökningen i teorin också kunna bero på att underlaget avviker från tidigare år, med fler starka elever i materialet. En sista hypotes är att delprov A var avsevärt lättare vt 2017. Detta har dock inget stöd i lärarenkäterna där de svarande rankar svårighetsgraden på samma nivåer som tidigare; inte heller har uppgifternas konstruktion eller bedömningsanvisningar ändrats. Huruvida resultatet på delprov A vt 2017 är avvikande

eller en del av uppåtgående trend får egentligen inte sitt svar förrän provresultaten från 2018 och 2019 sammanställs.

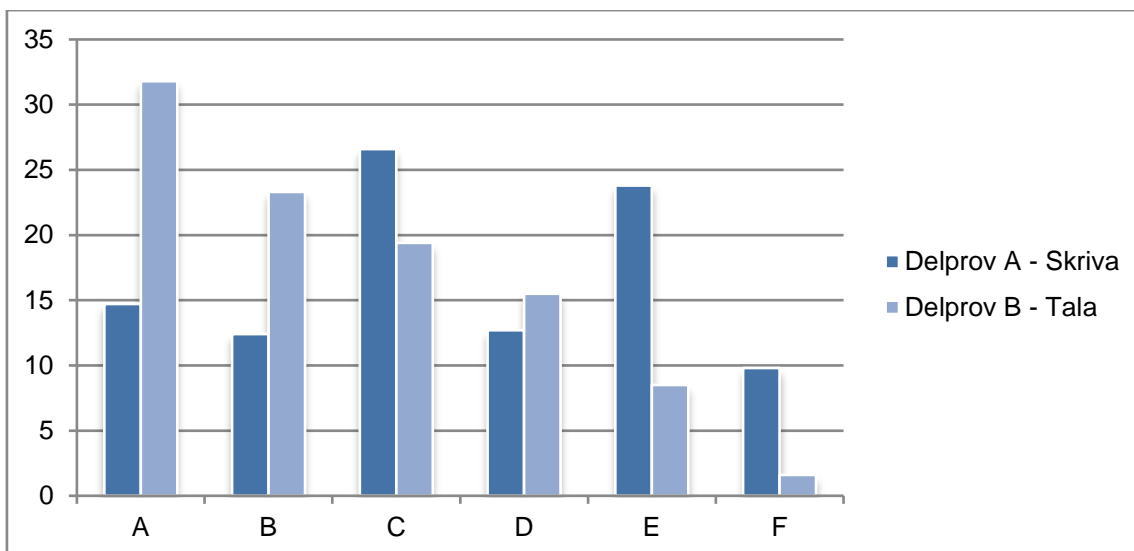
Trots de tydliga förbättringarna i resultat når alltså en grupp elever som läser svenska 3 inte kunskapskraven vad gäller vetenskapligt skrivande sett enbart till resultatet i det nationella provet. Genom lärarenkäter finns viss information rörande vilka kriterier dessa elever inte uppfyller. De flesta lärare anger att det är olika aspekter av källhanteringen som eleverna inte klarat av. Andra vanliga svar handlar om att eleverna har misslyckats med att följa instruktionerna, att anpassa sig till texttypen eller med att nå upp till de språkliga kraven. Studerar man resultatet för de tre olika aspekter som ingår i delprov A är det följdriktigt bedömningsaspekten Innehåll och källhantering som har högst andel F: 13 procent. För aspekterna Disposition och sammanhang och Språk och stil är motsvarande siffra 6 respektive 8 procent. Även i Kp1, kursprovet i svenska 1, genererar det skriftliga delprov C många F (19 procent). Sett till aspektbetygen är det även i Kp1 C just innehållsaspekten som är svårast för eleverna.

Delprov B, den muntliga delen, är den del där eleverna presterat bäst. Av eleverna fick 26 procent A, 20 procent fick B, 21 procent fick C, 17 procent fick D, 12 procent fick E och 4 procent fick det underkända betyget F. Jämfört med kursprovet vt 2016 är resultatet för delprov B i svenska 3 stabilt, med en tiondels höjning från 15,1 till 15,2 i genomsnittlig betygspoäng.

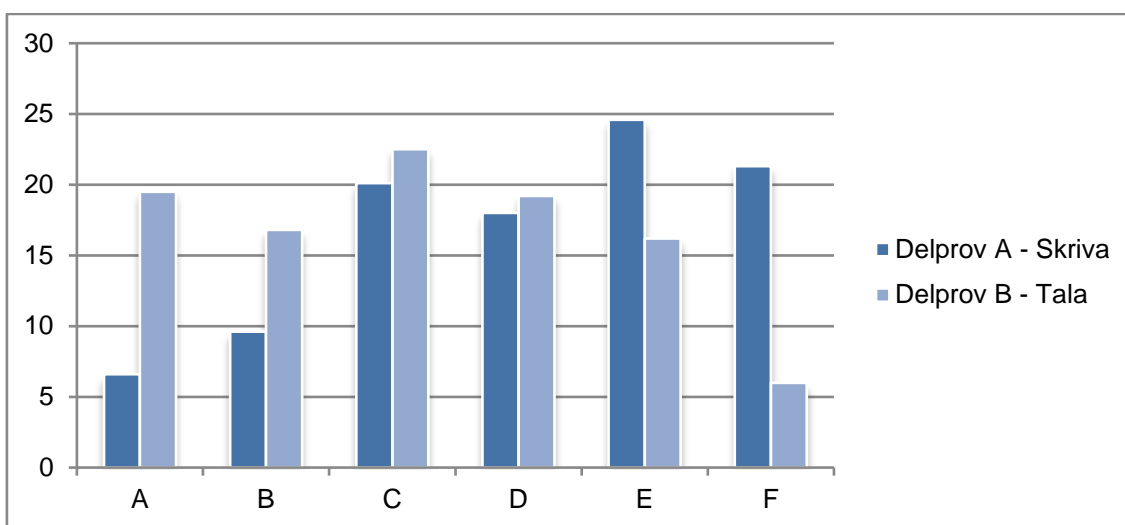
Figur 2. Sammanvägt provbetyg och preliminärt kursbetyg (svenska 3).

Figur 2 visar att sammanvägt provbetyg och angivet preliminärt kursbetyg överensstämmer tämligen väl. De preliminära kursbetygen tenderar precis som tidigare år att ligga högre än provbetygen. Noterbart är att andelen elever med A eller B som preliminärt kursbetyg i svenska 3 är påfallande hög – 39 procent – och att denna siffra har stigit från 22 procent 2014, 30 procent 2015 och 32 procent 2016. Det sammanvägda provresultatet var 2014–2016 stabilt för de högsta betygen, med en andel runt 23 procent. I årets prov har motsvarande siffra stigit till 30 procent.

Figur 3. Betygsfördelning för kvinnliga elever (svenska 3).

Kvinnliga elever når högre resultat än manliga elever oavsett delprov. Kvinnorna klarar sig allra bäst i delprov B med en jämn och hög fördelning på de högsta betygen: 32 procent A, 23 procent B och 19 procent C. För en kvinnlig elev är alltså A och B de vanligaste betygen i delprov B, medan C och E är vanligast i delprov A.

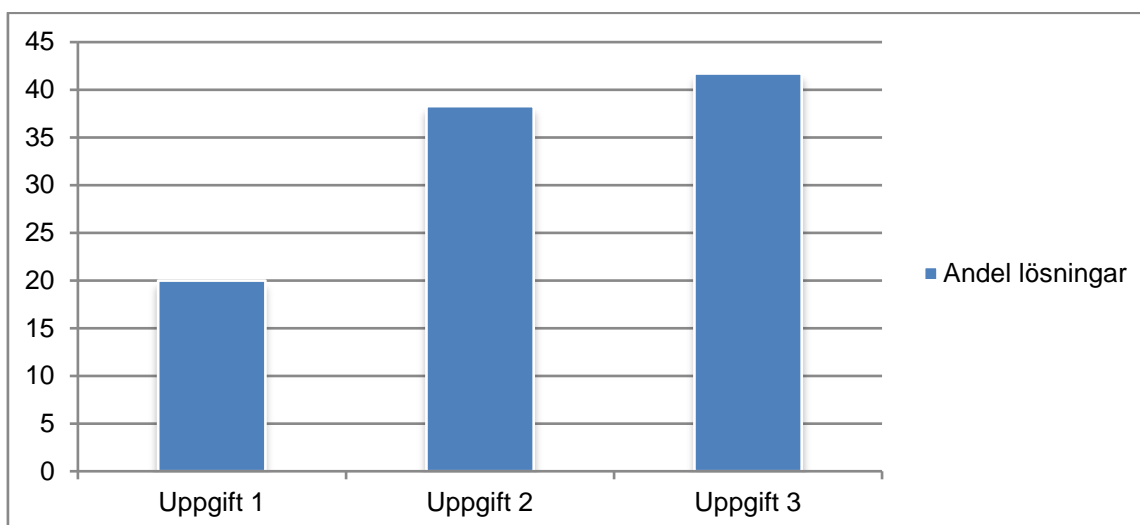

Figur 4. Betygsfördelning för manliga elever (svenska 3).

Betyddligt färre män än kvinnor når de högsta nivåerna i delprov A, samtidigt som andelen underkända i samma delprov är mer än dubbelt så hög. I delprov A är det enskilt vanligaste betyget E (25 procent) men andelen män som inte klarar minst betyg E i delprovet i skriftlig framställning är alltså stor (21 procent). I delprov B är det emellertid bara 6 procent av männen som får betyget F medan fördelningen på de fem godkända betygen är tämligen jämn med en liten topp för C (23 procent).

Delprov A kan även studeras utifrån val av uppgift. Uppgift 3 var populärast. Den valdes av 42 procent av eleverna, Uppgift 2 av 38 procent och Uppgift 1 av 20 procent av eleverna. Här kan inflikas att den första uppgiften i häftet har varit populärast i alla tre

prov som tidigare genomförts i stor skala, men att Uppgift 1 denna gång varit minst populär.

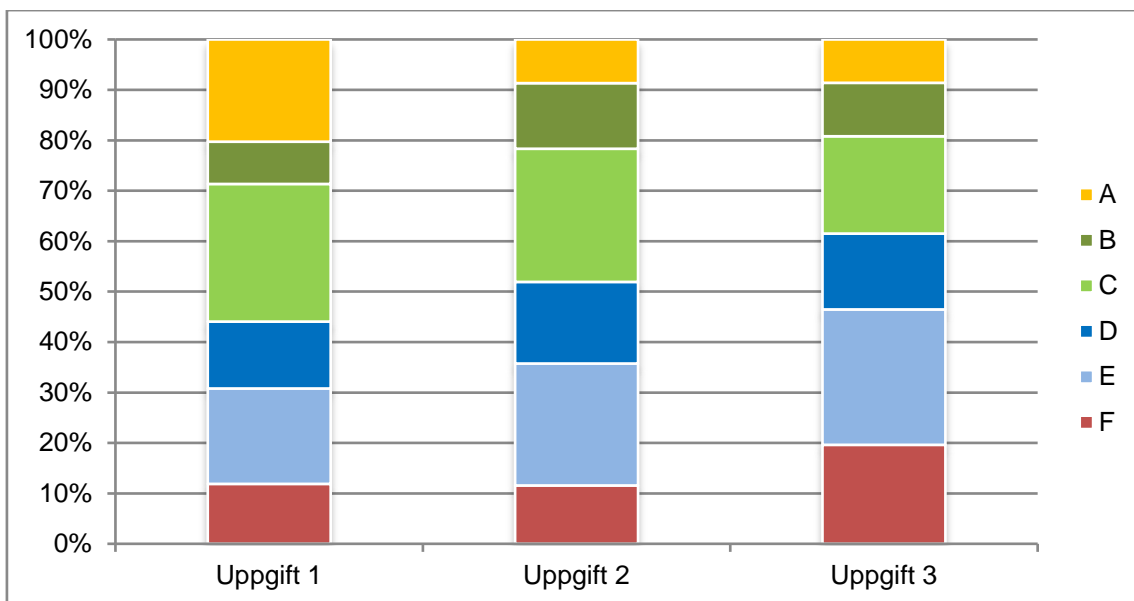
Figur 5. Andelen elevlösningar fördelade på uppgift (svenska 3).

Uppdelat på kön är den inbördes rangordningen av uppgifterna likadan för både kvinnor och män, men männen har i stor utsträckning valt bort Uppgift 1 medan kvinnorna har fördelat sig tämligen jämnt mellan de tre valbara uppgifterna (tabell 1). Uppgift 1 kretsade kring ett tema med fokus på kvinnor och detta förefaller ha påverkat val av skrivuppgift.

Tabell 1. Val av uppgift i delprov A fördelat på kön i procent (svenska 3).

Uppgift	Kvinnor	Män
1	29	9
2	35	42
3	36	48

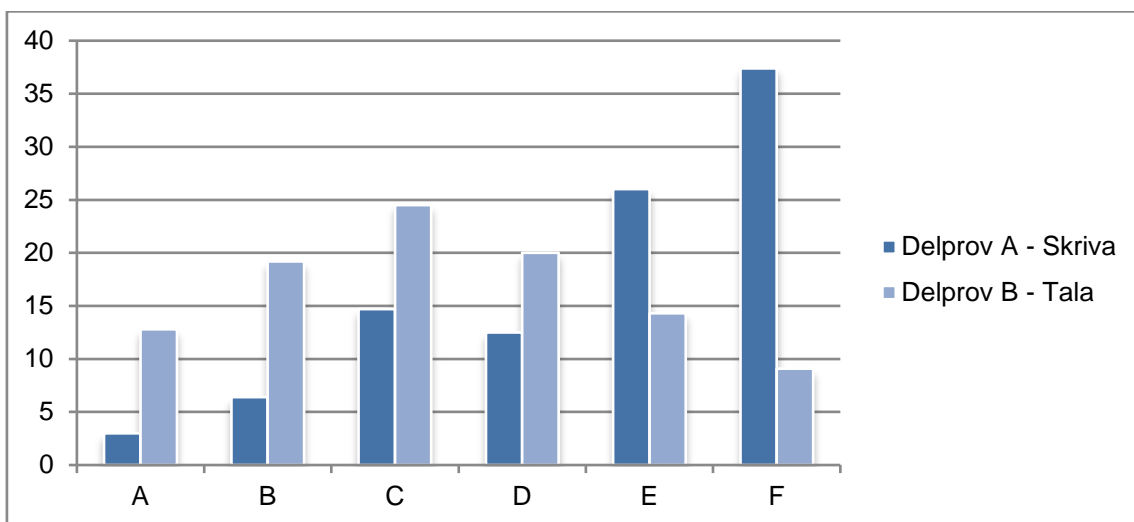
Det är vanskligt att dra slutsatser kring uppgifternas inbördes svårighetsgrad utifrån betygsutfallet i varje enskild uppgift, eftersom elevunderlaget skiljer sig så mycket åt. Uppgift 1 domineras av kvinnor med relativt höga betyg både i delprov A och preliminärt i kursen, medan Uppgift 3 i högre utsträckning valts av män med i genomsnitt betydligt lägre betyg. Detta borde leda till en skillnad i betygsutfall för de olika uppgifterna, något som också syns i figur 6 nedan. Uppgift 1 sticker ut positivt med hela 20 procent A samtidigt som Uppgift 3 visar upp en lika stor andel underkända elevlösningar. I lärarenkäten har 85 procent av de svarande uppgett att uppgifterna var likartade i svårighetsgrad, en ökning med två procentenheter jämfört med föregående kursprov. En trend från tidigare år har varit att jämförelseuppgiften genererat högst betyg, men detta är inte fallet 2017 där Uppgift 3 är den jämförande.

Figur 6. Betygsutfall fördelat på uppgift (svenska 3).

2.2 Svenska som andraspråk 3

Det insamlade materialet i avsnittet som behandlar svenska som andraspråk 3 består av enbart 265 elevlösningar, varför slutsatserna får betraktas som tentativa. Resultatet från det insamlade materialet visar dock god överensstämmelse med det slutliga provresultatet för andraspråksinlärare i kursprovet vt 2016 och kan därför tillmätas viss relevans.

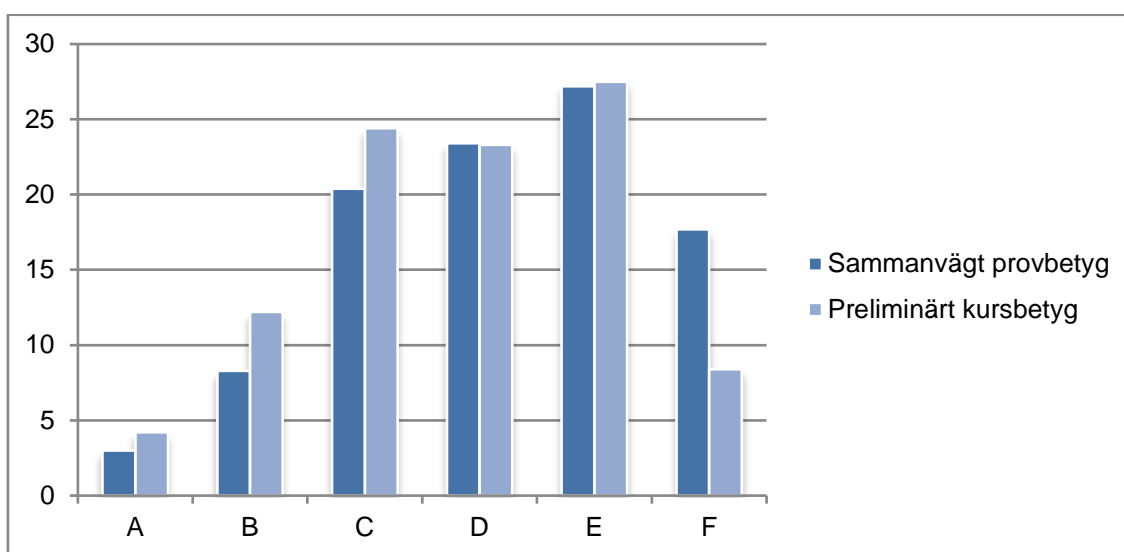

Figur 7. Betygsfördelning för delprov A respektive delprov B (svenska som andraspråk 3).

Eleverna i svenska som andraspråk 3 har lägre resultat i delprov A jämfört med elever som följer ämnesplanen i svenska. Andelen underkända elever är 37 procent (ner från 40 procent vt 2016), och dessa elever når alltså inte kunskapskraven när det gäller vetenskapligt skrivande sett till resultatet i det nationella provet. För övriga betygssteg är trenden i stort sett fallande med 26 procent E, 13 procent D, 15 procent C, 6 procent B och 3 procent A. Till skillnad från svenska 3 är betygsutfallet i delprov A här i stort sett oförändrat jämfört med vt 2016. Studerar man resultatet för de tre olika aspekter som

ingår i delprov A är det även i svenska som andraspråk 3 aspekten Innehåll och källhantering som har högst andel F: 31 procent. Aspekten Disposition och sammanhang genererade 16 procent F och för Språk och stil är motsvarande siffra 21 procent. Medan eleverna som läser svenska 3 i huvudsak misslyckas med innehållsdelen har alltså andraspråksinlärarna problem med samtliga aspekter och inte minst språkaspekten innebär ett tydligt hinder.

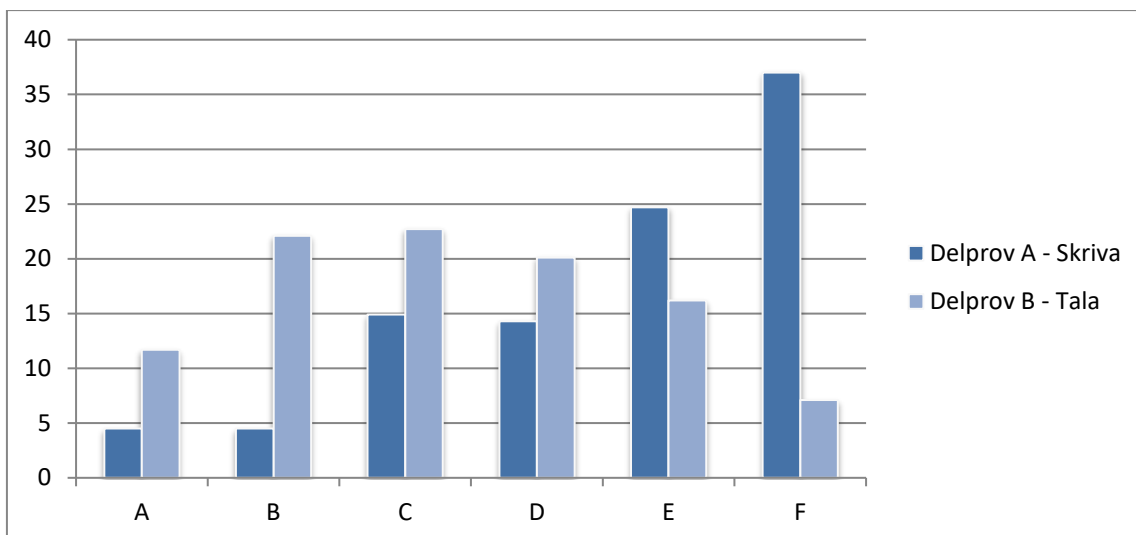
I delprov B är resultaten högre. Muntlig framställning är något de allra flesta elever förefaller att behärska. Spridningen inom gruppen påminner om en normalfördelningskurva med C som det enskilt vanligaste betyget (25 procent). Andelen underkända elever är 9 procent, en försämring från året innan (3 procent), men 32 procent når samtidigt de högsta betygen A och B (2016: 27 procent).

Figur 8. Sammanvägt provbetyg och preliminärt kursbetyg (svenska som andraspråk 3).

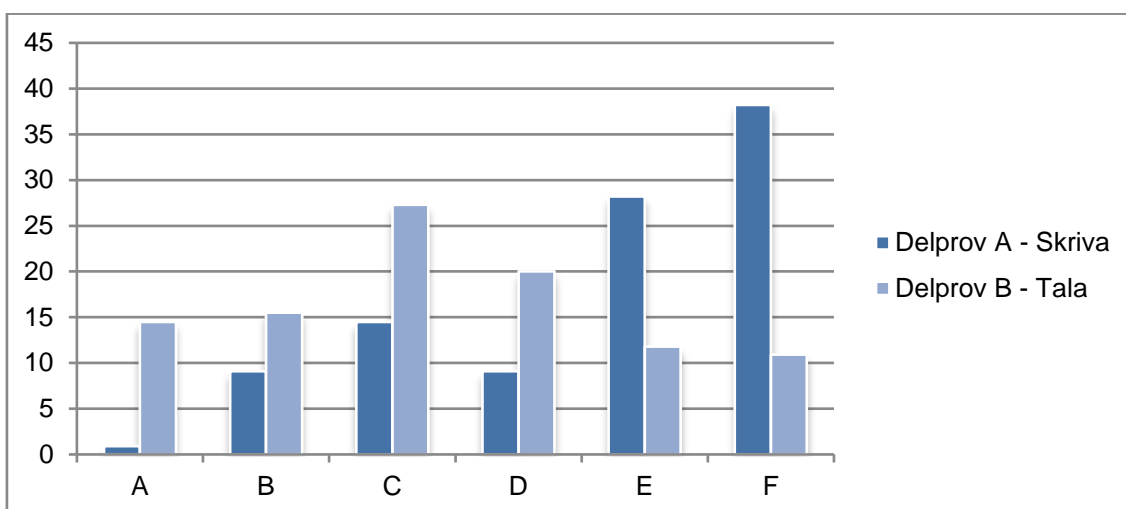
Figur 8 visar på samma förhållande mellan det sammanvägda provbetyget och det preliminära kursbetyget som för svenska 3. Fördelningen mellan de olika betygsstegen överensstämmer tämligen väl, men det preliminära kursbetyget tenderar att ligga högre. Skillnaderna mot vt 2016 är marginella, med undantag för att 8 procent elever med ett preliminärt F som kursbetyg är en nedgång från 12 procent året innan.

I svenska som andraspråk 3 är skillnaderna mellan könen betydligt mindre än i svenska 3 och resultatprofilerna för kvinnor och män påminner till stor del om varandra (se figur 9 och figur 10). I delprov A är andelen F bland kvinnor precis som för männen mycket hög: 38 procent. I delprov B har en stor del av de kvinnliga eleverna huvudsakligen fördelat sig på delprovsbetygen B (22 procent) och C (23 procent) medan det underkända betyget F är det minst vanliga utfallet (7 procent).

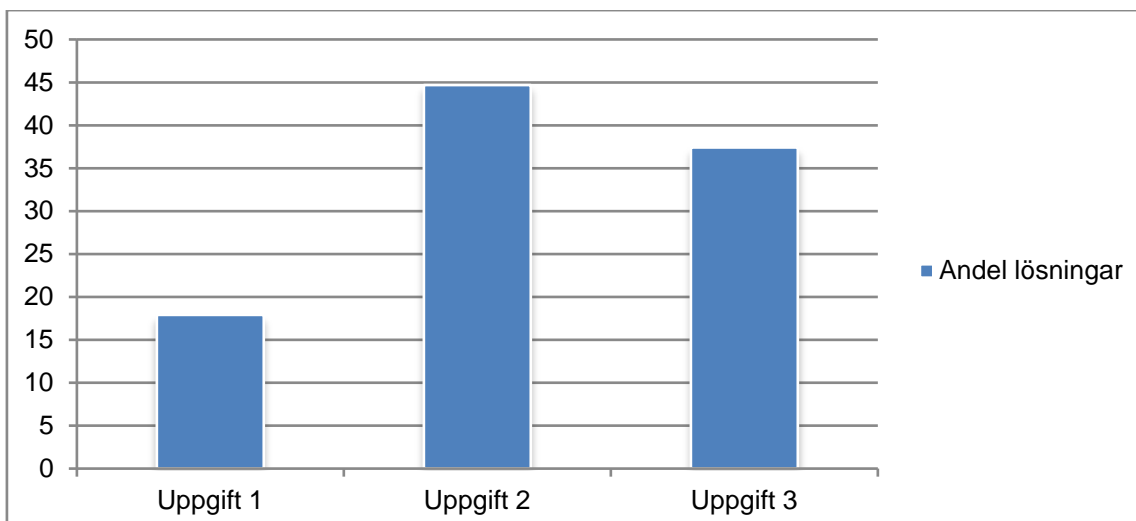
Figur 9. Betygsfördelning för kvinnliga elever (svenska som andraspråk 3).

I delprov A når färre män det högsta betyget A jämfört med kvinnorna men för betygen A och B sammanlagt är det helt jämnt mellan könen. I delprov B är det fler män som når det högsta betyget men generellt sett är alltså skillnaderna små.

Figur 10. Betygsfördelning för manliga elever (svenska som andraspråk 3).

Om man studerar delprov A utifrån uppgift ser man att Uppgift 1 valdes av 18 procent av eleverna, Uppgift 2 av 45 procent och Uppgift 3 av 37 procent av eleverna. Jämfört med svenska 3-eleverna har alltså Uppgift 2 och Uppgift 3 bytt plats, medan Uppgift 1 varit den klart minst populära oavsett svenskämne.

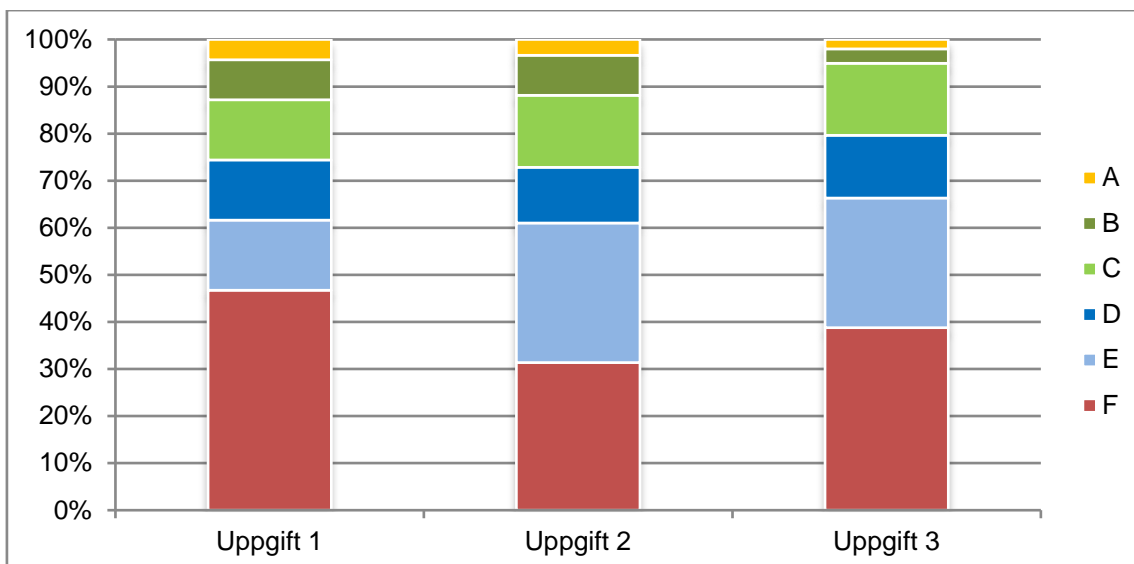
Figur 11. Andelen elevlösningar fördelade på uppgift (svenska som andraspråk 3).

Uppdelat på kön är den inbördes rangordningen av uppgifterna likadan för både kvinnor och män, men männen har precis som sina kamrater i svenska 3 i hög grad avstått från Uppgift 1 (tabell 2). Kvinnorna har överlag fördelat sig jämnare mellan de tre valbara uppgifterna medan rangordningen är tydligare bland männen.

Tabell 2. Val av uppgift i delprov A fördelat på kön i procent (svenska som andraspråk 3).

Uppgift	Kvinnor	Män
1	23	10
2	40	51
3	36	39

Resultatmässigt följer inte betygsutfallet riktigt samma mönster som i svenska 3. Här har Uppgift 1 störst andel F men tillsammans med Uppgift 2 också en högre andel elever med betygen A, B och C. Uppgift 2 har minst andel F-lösningar. Antalet lösningar i ämnet är dock relativt få och underlaget för varje enskild uppgift och enskilt betygssteg blir därför påfallande litet. Resultatet i figur 12 nedan bör således ses som osäkert och några vidare slutsatser dras därför inte utifrån detta underlag.

Figur 12. Betygsutfall fördelat på uppgift (svenska som andraspråk 3).

3. Avslutning

Sammanfattningsvis påminner resultatet i kursprovet vt 2017 i flera hänseenden om tidigare genomförda kursprov. I delprov A, svenska 3, har dock den genomsnittliga betygspoängen höjts tydligt och andelen elever med det underkända betyget F har sjunkit med hela 8 procentenheter ned till 15 procent från vt 2016. I delprov B är resultatet att betrakta som oförändrat sedan åren innan och till skillnad från det skriftliga delprovet når stora elevgrupper höga resultat samtidigt som få underkänns. De båda delproven har med andra ord fortsatt olika resultatprofiler. I svenska 3 presterar kvinnorna klart bättre än männen i båda delproven medan skillnaden mellan könen är liten för andraspråksinlärarna. En annan punkt där elever från de olika svenskämnena till viss del skiljer sig åt är i valet av uppgift, där Uppgift 3 var något mindre populär bland andraspråksinlärarna, som i högre grad föredrog Uppgift 2. Gemensamt för samtliga elever var att männen till stor del valde mellan enbart Uppgift 2 och Uppgift 3, medan kvinnorna fördelade sig jämnare i sitt val av skrivuppgift.

2017-09-25